

Данько Ю.В., студентка; науковий керівник: Сакун А.В., доктор філософ. наук, доц. Київський національний університет технологій та дизайну

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ОСВІТІ

Анотація. Соціальні мережі є каталізатором інноваційних процесів. Їх специфіка полягає в особливому статусі та креативності. Інформація набуває цінності за рахунок комунікації. Явище «мережесевості» швидкими темпами набуває все більше актуальності в епоху інформаційного буму. Увага акцентується на використанні соціальних мереж в освіті. Соціальні мережі мають онлайн-характер, завдяки якому можливе дистанційне спілкування і встановлення взаємозв'язку між учасниками навчального процесу у віртуальному просторі.

Ключові слова: соціальна мережа; освіта; самоосвіта; навчальний процес; інновація.

Danko Yu.V.; scientific supervisor: Sakun A.V.

Kyiv National University of Technologies and Design

THEORETICAL ASPECTS OF USING SOCIAL NETWORKS IN EDUCATION

Abstract. Social networks are a catalyst for innovation processes. Their specificity lies in their special status and creativity. Information acquires value through communication. The phenomenon of "lacing" is rapidly becoming increasingly relevant in the era of information boom. Attention is focused on the use of social networks in the world. Social networks have an online character, thanks to which it is possible to communicate remotely and establish a relationship between the participants in the learning process in cyberspace.

Keywords: social network; education; self-education; learning process; innovation.

Постановка проблеми. У статті розглянуто аспекти використання соціальних мереж в освіті. Увага акцентується на соціальних мережах як засобах неформальної та інформальної освіти. Розкрито поняття й основні принципи соціальних мереж, їх класифікація. Аналізуються можливості соціальних мереж у організації дистанційного навчання, в основу якого покладений принцип просторової та часової віддаленості викладачів і студентів один від одного, а сам процес навчання проходить за допомогою комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

В умовах становлення інформаційного суспільства сучасний стан розвитку освіти потребує нового методологічного рівня викладання дисциплін у вищих навчальних закладах, що сприяв би кращій підготовці висококваліфікованого, компетентного та конкурентоспроможного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціальних мереж в освітньому середовищі набуває все більшої актуальності серед науковців нинішньої епохи. Це пов'язано з постійними змінами та нововведеннями у всіх сферах та галузях соціуму. Комп'ютеризація та інформатизація все швидшими темпами витісняє звичний виробничий процес. А тому соціальні мережі відповідають на всі ті вимоги, що висуває суспільство перед сучасною людиною, які дозволяють постійно оновлювати знання. Варто зазначити, що питаннями соціальних мереж, їх сутнісної ролі в житті людини займається широке коло науковців, зокрема М. Кастельс, В. Буряк, М. Згуровський, М. Соколова, О. Прогнімак, С. Паринов, С. Данилюк, Ю. Вернік, В. Попик та інші.

До авторів, що досліджують питання сутнісної ролі віртуального простору у роботі освітян, науковців та вихованців, відносимо М. Шварцмана, Є. Бондаренка, О. Власенка, В. Черненко, Є. Ісаєва.

Провідні положення дистанційного навчання стали предметом дослідження таких науковців, як В. Кухаренко, В. Олійник, П. Стефаненко, Б. Шуневич. Питання методики дистанційного навчання розглядаються в працях Є. Полат, С. Сисоевої та ін. Акцент у сучасних дослідженнях Є. Патаракіна, К. Бугайчука робиться на ролі соціальних сервісів

Інтернету в дистанційному навчанні, поєднуючись із теорією колективізму Стефана Доунса та Джорджа Сіменса.

Невирішена проблема. За межами правових норм залишається неформальна освіта, а тому в цьому контексті варто наголосити на дорослому населенні, як ще одній складовій соціуму, чий зусилля спрямовані на саморозвиток, тобто самоосвіту, згідно Закону України «Про освіту».

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в огляді можливостей соціальних мереж для організації навчання у закладах вищої освіти.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій особливе місце посідають розроблені великими ІТ-корпораціями сервіси та служби мережі Internet, що отримали назву – соціальних. Їх популярність зростає не тільки серед корпоративних клієнтів, а й серед молоді, яка є отримувачем освітніх послуг, що здійснюються вищими навчальними закладами. Глобальна мережа Інтернет відкрила перед людиною безмежні можливості. Зручність, швидкість, простота, – ось ті базові принципи, яким слідує стратегія всесвітньої павутини, де кожен її учасник може знайти потрібну інформацію, налагодити контакти зі старими знайомими, завести нових друзів, викласти свої проблемні питання та отримати на них відповіді. На тлі ж закономірного процесу посилення інформаційного обміну та наступу ери інформаційного суспільства в нашій державі, особливої уваги потребує «мережевість» в інформаційних зв'язках соціуму, його традиційні та нетрадиційні прояви в ході отримання нових знань. Серед таких нетрадиційних форм – соціальні мережі, які начебто вже зайняли власну нішу в громадських взаємодіях, але щодо цілеспрямованого використання в освіті залишаються інноваційним інструментом.

Інформатизація освіти як один із напрямів Національної стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 рр., вимагає від сучасного освітянина модерного підходу до процесів, що відбуваються в навчальній аудиторії та за її межами. Такий підхід передбачає не тільки впровадження та використання інформаційних технологій, облаштування комп'ютерних класів, а й безумовно включення освітянина, в так звані, процеси віртуальності, які надають широкі можливості: від найпростішого обговорення теми заданого завдання до напрацювання ідей та розробки нових проектів [5].

В. Кремень наголошує на необхідності оперативної розробки масштабної стратегії розвитку системи освіти, а також впровадженні новітніх технологій навчання, які мають бути орієнтовані на саморозвиток людини [3].

До таких технологій віднесено одну зі складових епохи інформатизації – «соціальні мережі», які дозволяють збагачуватись знаннями та саморозвиватись. Адже саме завдяки останнім кожен громадянин країни може бути включений в процес здобуття необхідних знань, що сприятиме розвитку суспільного потенціалу загалом.

Освіта є цілеспрямованою діяльністю людей з отримання знань, умінь та навичок або щодо їх вдосконалення. Це процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості.

Освіта є одним із найбільш оптимальних способів входження людини у світ науки та культури, оскільки саме в процесі здобування освіти людина засвоює культурні цінності.

Формальна освіта (англ. *Formal education*) – освіта, що є інституціональною, свідомо визначеною та спланованою завдяки тому, що впроваджується державними або визнаними приватними закладами освіти, та яка в сукупності складає офіційну систему

освіти країни. Відповідно до цього, формальні освітні програми одержують визнання від національних органів освіти або еквівалентних інституцій.

Формальна освіта зазвичай відбувається в закладах освіти. Цей компонент освіти називають базовою освітою, що визначається як формальна освіта особи перед її першим виходом на ринок праці, тобто тоді, коли освіта проходить, як правило, у формі стаціонарного навчання.

Неформальна освіта (англ. *Non-formal education*) – освіта, яка є інституціоналізована, цілеспрямована, спланована особою або організацією, яка забезпечує надання освітніх послуг.

Визначальною характеристикою неформальної освіти є те, що вона є доповненням та альтернативою формальній освіті в навчанні протягом усього життя індивідуума. Навчання в рамках таких програм часто ведеться для забезпечення загального права доступу до освіти. Неформальна освіта доступна людині будь-якого віку, але вона не обов'язково має спрямовану структуру; вона може бути короткою за тривалістю або низькою за інтенсивністю; й вона, як правило, організується у вигляді короткострокових курсів, майстер-класів або семінарів. Неформальна освіта найчастіше веде до отримання кваліфікацій, які не визнаються кваліфікаціями формальної освіти або еквівалентами формальної освіти відповідними національними або субнаціональними органами освіти, або кваліфікації зовсім не присвоюються. Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

Інформальна освіта (англ. *Informal education*) – (самоорганізована освіта, самоосвіта) – це освіта цілеспрямована і спланована, але не інституціоналізована, тобто менше організована, ніж формальна і неформальна освіта.

Соціальна мережа, суспільна мережа – соціальна структура, утворена індивідами або організаціями. Вона відображає розмаїті зв'язки між ними через різноманітні соціальні взаємовідносини, починаючи з випадкових знайомств і закінчуючи тісними родинними зв'язками. Вперше термін було запропоновано в 1954 році Дж. А. Барнесом (в роботі *Class and Committees in a Norwegian Island Parish*, «Human Relations»).

Мережні соціальні сервіси стали основним засобом спілкування, підтримки та розвитку соціальних контактів; спільного пошуку, зберігання, редагування та класифікації інформації; творчої діяльності мережевого характеру. Соціальні мережі виступають інструментом для здійснення наступних функцій: групи (академічні, науково-дослідні, за інтересами та ін.); обмін файлами (лекції, завдання, програми); публікація матеріалів (відео, фото); обговорення, опитування; додатки (перекладач, калькулятор тощо).

Перевага соціальних мереж для використання в роботі полягає у тому, що студенти знайомі з технологіями, вони можуть популяризувати свою навчальну чи наукову діяльність, створити власний навчальний контент, здійснювати його трансформацію, обговорення.

Серед соціальних мереж провідне місце займає Facebook, який протягом останніх років приділяє багато уваги освіті. Організації і навчальні заклади використовують цю платформу для публікацій новин, спілкування тощо. Студенти, викладачі, адміністратори використовують додатки Facebook у наукових цілях, для організації дистанційного навчання.

Twitter – ще один різновид соціальної мережі, що містить інструмент мікроблогінгу, заснований на технології Web 2.0. З 2007–2008 років факультети університетів США стали проводити експерименти, пов'язані з можливістю

використання мікроблогінгу Twitter в навчальних аудиторіях як засіб для інтерактивного навчання іноземним мовам, управлінню проектами, інформаційним системам.

Для того щоб просте спілкування у Twitter було спрямоване на навчання, від повідомлення-питання, яке розмістив студент у Twitter, до отримання ним кінцевої відповіді, викладач повинен приймати неперервну активну участь, а саме: до появи повідомлення-питання викладач повинен сформулювати задачу перед студентом; для формування множини повідомлень-відповідей викладач може сам приймати участь, повинен залучити одногрупників до обговорення питання і допомогти знайти групи релевантних користувачів, наприклад, практикуючих фахівців; на етапі аналізу отриманих відповідей і усунення протиріч викладач повинен спрямовувати студента на прийняття правильного рішення.

Для організації дистанційного навчання можна скористатися додатками:

Books we Read – допомагає користувачам ділитися думками про прочитані книги;

Flashcards – за допомогою цього додатку можна створювати флеш-карти, які допоможуть вчитися на Facebook;

BookTag – програма пропонує спосіб поділитися книгами, а також створювати тести для вивчення та ін.

OnWebinar – освітня соціальна мережа, що використовує нові технології та організовує спільну роботу, веб-семіари та on-line конференції.

Дуже важливою перевагою соціальних мереж є можливість вивчати іноземну мову. Реєструючись на сайтах: www.livemocha.com чи www.sozietty.com, користувач вивчає іноземну мову, взаємодіючи з іншим користувачем-носієм цієї мови, у відповідь навчаючи його своєї рідної мови.

Вказані соціальні мережі свідчать про актуальність їх впровадження в освітній процес ВНЗ, адже завдяки останнім можливе спілкування, обмін інформацією, передача та отримання знань, мобільність сучасного студента тощо.

Соціальні мережі дозволяють оптимізувати витрати власного часу та досягти ефекту не тільки для себе, але і для студентів, тобто досягти єдиної мети, на яку спрямований навчальний процес. Саме соціальні мережі, які активно використовуються останнім часом можна вважати певним механізмом, де студенти і викладачі можуть знайти точки перетину спільних інтересів навчального процесу і досягти максимального ефекту для обох сторін. Для викладача це проявляється в оптимізації часу, а для студентів в досягненні високих якісних і кількісних показників.

Організовуючи навчальну діяльність можна використовувати соціальні мережі для вирішення наступних завдань:

1) організовувати колективну роботу студентів на занятті та за межами аудиторії, що сприяє співпраці, набуттю досвіду роботи в команді;

2) розширювати організацію навчання студентів удома, оскільки соціальні мережі дозволяють використовувати навчальний контент не обмежуючись часовими, географічними та віковими межами;

3) забезпечувати розвиток персоніфікованого навчального середовища студента, створення його портфолію та навчального контенту дисциплін. Якщо студенти разом з викладачем будуть створювати навчальний контент дисципліни, він буде адаптований індивідуально для кожного студента;

4) сприяти самостійному навчанню студентів (реалізація принципів навчання на дослідницькій основі);

5) сприяти індивідуальному навчанню студентів, оскільки кожному студенту необхідно працювати в своєму ритмі;

6) здійснювати неформальне спілкування між викладачем та студентом;

- 7) організовувати електронний журнал;
- 8) реалізовувати принципи безперервного навчання. Студенти в будь який час доби зможуть відвідувати сторінку дисципліни, завантажувати потрібний матеріал, надсилати зроблені завдання, навчатися онлайн без будь-яких витрат, отримувати постійну підтримку від викладача;
- 9) здійснювати міжнародний обмін досвідом роботи між викладачами.

Висновки.

Необхідно зазначити, що впровадження в навчальний процес соціальних мереж надає можливість студентам: оперативно отримувати надсилати навчальну інформацію; участі у різноманітних проектах та набутті знань в різних предметних галузях; розширювати коло спілкування, виховувати толерантність, розвивати критичне мислення; розвивати самостійність й відповідальність; працювати в одній команді. Для осіб, які займаються самоосвітою, використання соціальних мереж дає можливість вивчати те, що потрібно і те в чому є необхідність; покращувати рівень володіння іноземної мови; полегшує пошук роботи тощо

Застосування соціальних мереж надає певні переваги: воно звичне для сучасної молоді, соціальні мережі дозволяють всім без виключення учасникам створювати свій навчальний контент, ділитися посиланнями, ініціювати дискусії та обговорення тощо; завдяки застосуванню соціальних мереж виникає можливість співпраці (також і дистанційної); можна висловлювати думку як на «стіні» так і створювати груповий чат (або декілька чатів, що допомагає працювати з різними групами людей); послуга «особисті повідомлення» дозволяє спілкуватися з кожним учасником окремо; активність учасників простежується за допомогою стрічки новин; зручно використовувати для проведення проектів, опитувань; можливість розповісти про свою діяльність більшій кількості осіб та ін.

Попри низку переваг, пов'язаних з упровадженням соціальних мереж в навчальний процес, доцільно зазначити проблеми, що супроводжують їх використання. Зокрема, необхідність постійного доступу до мережі, дотримання етикету спілкування серед учасників, відсутність можливості постійно контролювати використання соціальних мереж саме в навчальних цілях та ін. Окрім цього, викладач не завжди зможе встигати прослідковувати коректність навчальних матеріалів, які завантажують студенти.

Список використаної літератури

1. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – № 9. – С. 9–15.
2. Власенко О.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для контролю рівня навчальних досягнень [Електронний ресурс] / О. В. Власенко // Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях – Режим доступу: http://www.tryus.npu.edu.ua/type/conference/images/stories/files/tezy/Tom_2/section_g.pdf.
3. Кремень В. Г. Загрози національній безпеці в гуманітарній сфері [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень // Національна безпека України. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/otch/roz06.htm>.
4. Міленін В. "Острів знань" – як соціально-освітній простір для учнів, педагогів та батьків / В. Міленін, О. Сухий // Проблеми розвитку обдарованості у позашкільних навчальних закладах. – К., 2012. – С. 308–315.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
6. Семенов Н. Все о соцсетях – I. Влияние социальных сетей на человека, проблемы социальных сетей [Электронный ресурс] / Н. Семенов. – Режим доступа: <http://www.seonews.ru/columns/vse-o-sotsialnyih-setyah-i-vliyanie-na-cheloveka-problema-sotsialnyih-setey/>
7. Українська наукова інтернет-спільнота [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka-online.org/>
8. Рейтинг соцсетей: Facebook – первый в мире [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/web/3284321-reitynh-sotssetei-Facebook-pervyi-v-myre-a-vkontakte-v-evrope>.